

Warszawa, dnia 22 lutego 2010.r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-632522-X/09/TG

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Pani
Jolanta FEDAK

Minister Pracy i Polityki Społecznej

Szanowna Pani Minister

Uprzejmie informuję Panią Minister, że w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich toczy się postępowanie wyjaśniające w przedmiocie negatywnego rozpatrzenia przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żninie wniosku o dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zakupu łóżka pielęgnacyjnego dla osoby niepełnosprawnej ruchowo, złożonego przez opiekuna faktycznego tej osoby.

Dyrektor Centrum poinformował o dokonanych w toku badania sprawy ustaleniach, iż osoba ta dotknięta jest równocześnie niepełnosprawnością intelektualną w związku z mózgowym porażeniem dziecięcym i cechuje ją „brak logicznego kontaktu. Na tej podstawie stwierdzono, że w/w osoba nie jest w stanie świadomie podjąć jakiegokolwiek decyzji, a przy tym podpisać umowy cywilno - prawnej czyli o dofinansowanie”. W uzasadnieniu swego stanowiska, powołał się na dyspozycje § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 96 poz. 861 ze zm.) dotyczące katalogu podmiotów uprawnionych do zawarcia umowy o dofinansowanie ze środków PFRON, a także na przesłanki nieważności oświadczenia woli wynikające z art. 82 Kodeksu cywilnego. Wyjaśnił również, że jest w posiadaniu tekstu apelu Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, negatywnie odnoszącego się do uzależnienia pomocy osobom z upośledzeniem intelektualnym od podjęcia działań zmierzających do ubezwłasnowolnienia tych osób, jednakże „nie stanowi on wykładni prawa”.

Z punktu widzenia ochrony praw osób niepełnosprawnych należałoby podkreślić na wstępie, że ubezwłasnowolnienie jest poważną ingerencją w prawa podmiotowe

jednostki, zaś instytucja ta jest powołana w wyłącznym interesie osoby chorej. Poziom ingerencji prawnej wobec osób niepełnosprawnych winien być przede wszystkim dostosowany do ich potrzeb i umiejętności. Nie może jednakże prowadzić do ubezwłasnowolnienia osoby niepełnosprawnej, gdy możliwe i korzystniejsze są inne formy wsparcia. W żadnym wypadku, użycia tego instrumentu nie może uzasadniać wygoda urzędników, obowiązanych do organizowania i dystrybuowania różnych form pomocy, w tym świadczeń pieniężnych na rzecz niepełnosprawnych.

Pogląd taki podzielił Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 6 listopada 2007r. (U 8/05, OTK z 2007 r. Nr IOA poz. 121) wskazując ponadto, że ubezwłasnowolnienie nie powinno następować automatycznie, z naruszeniem zasady proporcjonalności i indywidualizacji decyzji do konkretnych wypadków i w granicach określonych przepisem art. 31 ust. 3 Konstytucji. W ocenie TK, „ubezwłasnowolnienie może być orzeczone jedynie dla dobra osoby ubezwłasnowolnionej, w sytuacji gdy ma ona wyłączoną możliwość kierowania swym postępowaniem, i - nie może być nadużywane. Choć bowiem instytucja ubezwłasnowolnienia została pomyślana przez ustawodawcę jako forma ochrony prawnej osób niepełnosprawnych intelektualnie, to jednak pełen krzywdzących stereotypów sposób traktowania osób niepełnosprawnych może prowadzić do nadużywania tego narzędzia prawnego z naruszeniem podstawowych standardów ochrony praw osób niepełnosprawnych wynikających także z wiążących Polskę aktów prawa międzynarodowego, m.in. Deklaracji praw osób niepełnosprawnych ogłoszonej przez NZ 1975 r., Konwencji praw dziecka z 1989 r., Standardowych zasad wyrównywania szans osób niepełnosprawnych z 1993 r., Deklaracji madryckiej z marca 2002 r.”

W świetle powyższego, badanie kwestii konieczności czy celowości ubezwłasnowolniania osób o ograniczonej sprawności umysłowej przy ocenie zasadności wniosku o dofinansowanie zadań ze środków PFRON, a także uzależnienie pozytywnego rozpatrzenia takiego wniosku wyłącznie od ubezwłasnowolnienia osoby niepełnosprawnej, budzić musi poważne wątpliwości. Na podstawie art. 15 i art. 16 ust 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. Dz. U. z 2001 r. nr 14 poz. 147 ze zm.), zwracam się więc do Pani Minister o zajęcie stanowiska wobec przedstawionego problemu. Proszę też Panią Minister o rozważenie zmiany powołanego § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r., poprzez umieszczenie podmiotu „opiekun faktyczny osoby niepełnosprawnej” w katalogu podmiotów uprawnionych do zawierania umów w sprawie dofinansowania zadań ze środków PFRON.

z pełnomocnictwem
z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich